БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ • BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

ПРОБЛЕМИ НА ГЕОГРАФИЯТА • 3-4 • PROBLEMS OF GEOGRAPHY
София • 2026 • Sofia

In memoriam

НАУКАТА КАТО ПРИЗВАНИЕ: В ПАМЕТ НА ПРОФ. ГЕОРГИ ЖЕЛЕЗОВ (1975-2026)

Велимира Стоянова[1], Иванка Ботева[1], Цветан Коцев[1], Мариан Върбанов[1], Надежда Илиева[1]

DOI: 10.7546/PG.3-4.2026.08

How to cite: Stoyanova, V., Boteva, I., Kotsev, T., Varbanov, M., Ilieva. N. 2026. Science as a vocation in memory of professor Georgi Zhelezov (1975–2026)**.** *Problems of Geography*, 3-4, pp 183-195. ISSN 2367-6671. DOI: 10.7546/PG.3-4.2026.08

[1] Национален институт по геофизика, геодезия и география – Българска академия на науките, stoyanovavelimira@gmail.com
[1] National Institute of Geophysics, Geodesy and Geography at Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria; stoyanovavelimira@gmail.com

На 8 юни 2026 г. българската географска общност загуби проф. д-р Георги Железов – учен, организатор и колега, чийто професионален път беше изцяло свързан с развитието на географската наука. Неговата дейност обединяваше фундаментални и приложни изследвания, теренна работа, картографиране, пространствен анализ, преподаване и последователни усилия за утвърждаване на географията като обществено значима област на знанието.

За проф. д-р Георги Железов науката не беше просто професия. Тя беше начин на мислене, житейска позиция и призвание. В интервю за Geograf.bg от 2018 г. той определи географията като „приключение и откривателство“ и подчерта, че избралият научния път е призван да се учи през целия живот. Тази идея най-точно свързва различните страни на неговата личност – любознателността на изследователя, упоритостта на теренния географ, свободата на откривателския дух и убедеността, че големите постижения са резултат от работата на екипи от единомишленици.

В тази възпоменателна публикация[3] са представени основните етапи в жизнения и академичния му път, тематичният обхват и значението на неговата научна дейност, както и приносът му към институционалния и обществения живот на българската география.

ЖИТЕЙСКИ И ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЪТ

Георги Железов Георгиев е роден на 23 ноември 1975 г. в Силистра. Роднят край и река Дунав остават трайно присъстващи както в личната му биография, така и в тематиката на неговите научни изследвания.

През 1999 г. завършва Софийския университет „Св. Климент Охридски“ като магистър по география. Подготовката му съчетава физическа география, ландшафтознание и опазване на околната среда, тематична картография и педагогическа квалификация. Придобива и втора специалност по радиожурналистика – необичаен, но показателен избор, който допълва способността му да общува ясно, да представя научни идеи пред различни публики и да работи за популяризирането на географското знание.

[3] Текстът се основава на документите от конкурса му за заемане на академичната длъжност „професор“ през 2022 г., официални институционални публикации, библиографски сведения, интервюта и материали на организации, с които е сътрудничил.

Георги Железов като студент с колеги на Черни връх, Витоша

Георги Железов с колеги в Кападокия, Турция, по време на научна конференция

През 2002, 2003 и 2007 г. провежда специализации във Виенския университет. През 2005 г. защитава докторска дисертация и започва работа в Географския институт на БАН, по-късно включен в структурата на Националния институт по геофизика, геодезия и география при БАН. Академичното му развитие преминава последователно през длъжностите научен сътрудник II степен (2005), научен сътрудник I степен (2008), старши научен сътрудник II степен (2009), доцент (2011) – един от най-младите доценти до този момент, и професор (2022) в професионално направление 4.4. „Науки за Земята“.

В НИГГГ–БАН той поема значими организационни отговорности като ръководител на Департамент „География“, научен секретар на института и секретар на Научния съвет. В тези роли работи за развитието на научните звена, за свързването на различни географски направления и за по-видимото присъствие на института в национални и международни научни инициативи.

НАУЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ И ПРИНОСИ

Влажните зони като природни и ландшафтни системи

Централно място в научното наследство на проф. Железов заемат влажните зони. Той работи за по-ясното дефиниране и научното утвърждаване на понятието „влажна зона“ в българската географска литература, разглеждайки тези територии като сложни хидроложки, биогеографски и ландшафтни системи. Подходът му преодолява слабото разграничаване между езера, блата, мочурища, торфища и антропогенно създадени водни тела и насочва вниманието към тяхната динамика, взаимовръзки и пространствено-времева еволюция.

Обобщаващ резултат от продължителната му работа е монографията „Реконструкционни и трансформационни модели и моделиране на системи от влажни зони в крайбрежните региони на България“ (2022). В нея са

систематизирани концептуални и методически решения за изследване на минали състояния, съвременни трансформации и възможни посоки на развитие на влажнозонните системи. Изследванията обхващат както Дунавския, така и Черноморския крайбрежен регион и свързват исторически карти, аерофотоснимки, сателитни изображения, теренни наблюдения и ГИС анализ.

Силистра, Дунава и Сребърна

Роднят град Силистра и близостта на р. Дунав имат специално място в жизнения и научния път на Георги Железов. Връзката му със Силистра и влажните зони по Дунава намира израз в проучванията на Айдемирската, Арчаро-Орсойската, Свищовско-Беленската и други системи от влажни зони, както и в работата му за биосферния резерват „Сребърна“.

През 2022 г. Регионалната библиотека „Партений Павлович“ в Силистра включва във фонда си неговата монография за влажните зони в крайбрежните региони на България. Този жест символично връща резултатите от дългогодишния му научен труд към мястото, в което се формира ранният му интерес към природата и географията.

През юни 2021 г. той участва в международен работен семинар в Силистра по проект SIMONA на Дунавската транснационална програма. При посещението в резервата „Сребърна“ представя пред участниците особеностите на влажната зона и нейния емблематичен вид – къдроглавия пеликан. Споменът за тази импровизирана теренна лекция разкрива характерен аспект от неговото присъствие: способността непосредствено да превръща пейзажа в предмет на научен разказ, а наблюдението – в споделено познание.

Изследванията на влажната зона „Сребърна“ продължават и в последните години от живота му. Работата му с колеги от НИГГГ–БАН и други институти обединява геоекологични, хидроложки, ландшафтни и геоинформационни подходи. Така Сребърна се превръща не само в отделен обект на изследване, а в част от по-широката му научна концепция за динамиката, уязвимостта и възстановяването на влажните зони.

Реконструкционно и трансформационно моделиране

Съществен теоретико-методологичен принос на проф. Г. Железов е разработването и приложението на реконструкционни, трансформационни и интегрирани пространствено-времеви модели. Реконструкционните модели възстановяват предходни състояния на природни и антропогенни системи чрез извличане на информация от разновременни картографски и дистанционни източници. Трансформационните модели проследяват трайните изменения, настъпили в резултат от естествена еволюция, деградационни процеси или

човешка намеса. Съчетаването им създава основа не само за ретроспективен анализ, но и за научнообосновано прогнозиране.

Този подход е приложен към редица конкретни обекти – Долноцибърската, Свищовско-Беленската, Арчаро-Орсойската и Айдемирската система от влажни зони. Изследванията показват умението проф. Г. Железов да преминава от концептуалното равнище към конкретния ландшафт и да свързва научния анализ с проблемите на управлението, възстановяването и опазването на природните системи.

Ландшафтна екология, планински региони и екосистемни услуги

Научните интереси на проф. Железов се разпростират и върху ландшафтната екология, биогеографията, екосистемните услуги, устойчивото природоползване и планинските региони. Като редактор на книгата „Sustainable Development in Mountain Regions: Southeastern Europe“ (Springer, 2011) той обединява изследователи от различни страни около проблемите на устойчивото развитие в Югоизточна Европа. Изданието получава признание в конкурса за високи научни постижения на Съюза на учените в България през 2012 г.

По-късно участва като редактор и автор в „Smart Geography“ (Springer, 2020), класирана от издателството сред водещите му издания за годината в тематичното направление „Helping solve the world’s greatest challenges“. И в двете книги се проявява характерният за него стремеж към синтез между физикогеографските процеси, пространствените технологии и приложните решения за устойчиво управление.

Картография ГИС и географско образование

Картографията и геоинформационните технологии са неизменна част от научната и преподавателската дейност на Георги Железов. Той създава тематични карти на влажните зони, растителността, животинския свят, скалните забележителности и водопадите в България, включени в „България. Географски атлас“ (2010). През 2021 г. получава грамота на Българската картографска асоциация за принос към развитието на картографията.

Сътрудничеството му с Esri България е свързано с популяризирането на ГИС и географското образование. Като член на експертното жури на конкурса „Изучаваме света с ГИС“ той подкрепя учители и ученици, които използват географските технологии за изследване и представяне на света. Неговото разбиране е ясно формулирано в думите: „ГИС е важно да се изучава, защото е част от културата и образованието на всеки човек, включващи географско знание, елемент от задължителните умения за ориентация, организация и управление на пространството.“

Проектна, експертна и приложна дейност

Мащабът на научната му активност личи особено ясно в проектната работа. В конкурсната документация от 2022 г. са представени участия в 23 национални и осем международни научни или образователни проекти. Той ръководи национални изследвания върху реконструкционните модели на влажните зони, ландшафтното разнообразие на планинските региони и връзката между тежките метали и морфологията на замърсени заливни тераси. Ръководи и международни инициативи, свързани с природните и технологичните опасности в Дунавската заливна тераса, ландшафтните промени в България, Румъния и Словакия и устойчивото развитие на планинските региони в Югоизточна Европа.

Сред проектите, в които участва, се открояват ESMERALDA, насочен към картографирането на екосистемните услуги за целите на политиките и вземането на решения, ASCOR, посветен на замърсяването с арсен в системата на р. Огоста, както и редица двустранни проекти с академични институции от Румъния, Словакия, Словения, Полша и Азербайджан. Тук трябва да се отбележи и успешното му ръководство на проекта ТОРОМЕТ (2012 г.), чиято цел беше създаване на технология за изработка на детайлни карти на замърсяването с тежки метали на почвите в речни долини.

С много труд и ентусиазъм проф. Г. Железов участва през 2012–2013 г. като координатор от българска страна в реализирането на проекта ROBUHAZ–DUN – „Интегрирана оценка на природния и технологичния риск в Дунавската равнина в румънско-българския трансграничен участък от Калафат–Видин до Турну Мъгуреле–Никопол“, по Оперативна програма Трансгранично сътрудничество Румъния–България 2007–2013, Приоритетна: Околна среда.

Тази международна активност разширява тематичния и териториалния хоризонт на неговите изследвания и създава устойчиви партньорства между научни екипи.

Приложната стойност на експертизата му е разпозната от национални и европейски институции. Той участва в експертни дейности за Министерството на енергетиката, Плана за възстановяване и устойчивост, Агенция „Пътна инфраструктура“ и Европейската комисия. Особено близка до неговия научен профил е работата му по Плана за управление на биосферния резерват „Сребърна“ през 2014–2015 г., осъществена съвместно с Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН.

Преподавател, научен редактор и организатор

Преподавателската дейност на проф. Железов обхваща Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Югозападния университет „Неофит

Рилски“, Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“ и Университета по архитектура, строителство и геодезия. Той води занятия по тематична и математическа картография, екологично картографиране, ГИС, ландшафтознание и екология на населените места. За него преподаването е естествено продължение на научното търсене – възможност знанията да бъдат проверени, споделени и развити в диалог с младите хора.

Научно-редакторската му дейност включва работа за Бюлетина на Българското географско дружество и членство в редакционните колегии на сп. „Проблеми на географията“, „Известия на Българското географско дружество“, Romanian Journal of Geography, Turkish Journal of Geographical Sciences, Open Ecological Journal, Spanish Journal of Rural Development и други издания. Той рецензира научни статии, книги, проекти и академични процедури и по този начин допринася за поддържането на научните стандарти и развитието на колеги от различни поколения. Тук с признателност трябва да отбележим огромното желание и усилията му за съхраняване, развиване и утвърждаване на сп. „Проблеми на географията“, издавано от ръководения от него департамент „География“, като авторитетно научно списание, което трябва да намери своето достойно място в международното публикационно пространство.

Професор Железов винаги е отдавал голяма значение на провеждането на полеви наблюдения и създаване на база данни от собствен геосистемен мониторинг към департамент „География“ и НИГГГ. В тази връзка той е един от радетелите и създателите на Лабораторията по ландшафтна екология към секция „Физическа география“, която подпомага инструменталните изследвания на процесите в ландшафтните геосистеми и провеждането на практически занятия със студенти и докторанти.

Като организатор участва в подготовката на редица национални и международни форуми: конференциите „Cartography and GIS“, честването на 100 години от създаването на Българското географско дружество, „Иширкови дни“, инициативите GeoNight, Деня на ГИС в БАН и редица тематични конференции. Организационната му енергия е насочена към превръщането на отделните събития в пространства за среща, обмен и създаване на нови екипи.

Не на последно място трябва да се спомене и изключителната почит и уважение на проф. Г. Железов към живота и делото на видни български географи. По негова идея и под неговото ръководство в чест на бележития учен проф. д-р Иван Батаклиев на 30–31 октомври 2014 г. в гр. Пазарджик се проведе Международна научна конференция „География и регионалистика“. Проф. Г. Железов беше съставител на изданието „Проф. д-р Иван Батаклиев. Избрани трудове“, специално отпечатано по повод на тази конференция, а материалите от нея се публикуваха в отделен сборник, като един от главните редактори беше той. По негова инициатива през 2026 г. се отбеляза и 135-годишнината от

рождението на проф. Ив. Батаклиев в знак на признателност и уважение към живота и дейността му.

Семинар по повод 135-годишнината от рождението на проф. д-р Ив. Батаклиев

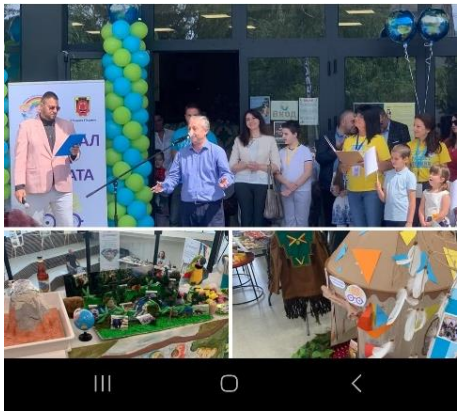
Заслужено внимание проф. Железов отдаде и на дейността и творчеството на патриарха на българската география акад. Ан. Иширков, като активно участваше във всички мероприятия, посветени на този международно признат учен, политик и общественик.

Приветствено слово на проф. Г. Железов на 24 април 2018 г. в с. Иширково по повод честването на 150-годишнината от рождението на проф. Ан. Иширков и 75 години от преименуване на селото

Едно от най-силните желания на проф. Железов беше да популяризира и утвърди авторитета на географската наука, правейки достъпни всички постижения от географските направления за все по-широк кръг от българската

общественост. Активно участваше в почти всички научни форуми, организирани и свързани с географията, посвети много време за срещи с подрастващи и учащи в средните и висшите училища, с изключително желание предаваше знанията си на студенти и специализанти.

Празник на науката География, проведен на 01.06.2025 г. в гр. Перник

Практическо занятие със студенти от специалност „География“ в СУ „Св. Кл. Охридски“

Не на последно място трябва да се отбележат завидният ентусиазъм и заслугите на проф. Г. Железов за създаването и отпечатването на тритомната монография „География на България“ (излязла от печат 2025-2026 г.). Той е в основата на замисъла за създаването на изданието, на обединяването на авторския колектив и на координирането на процеса по неговото написване. Монографията е резултат от стремежа му да бъде представена съвременна, цялостна и научнообоснована географска картина на България. Проф. Железов беше не само автор, но и един от главните редактори и двигатели на процеса по цялото организиране и списване на този огромен монументален труд. В продължение на няколко години неусърдно работеше с многобройния авторски колектив, преодолявайки немалко проблеми, за да се финализира това забележително географско издание. По негова инициатива и с активното му участие, в присъствието на учени, медии и представители на географската общност, в Големия салон на БАН през м. март се проведе тържествено представяне на т. 1 – Физическа география, част I, и т. 2. – Социално-икономическа география. За съжаление, част II на т. 1 - Физическа география излезе от печат дни след неговата кончина.

Обединяването на географската общност като кауза

Проф. Железов е сред основните дейци, допринесли за възстановяването и активизирането на Българското географско дружество след 2014 г. Той е член на Управителния съвет и зам.-председател през периода 2014–2018 г. и работи последователно за разширяване на дейността на дружеството, за приобщаване на млади хора и за по-ясното обществено присъствие на географията.

На въпроса дали географите в България са общност той отговаря утвърдително, но отбелязва, че тя не е достатъчно консолидирана. Собствените му усилия са насочени именно към това географската работа да бъде „по-видима и по-знакова“ в развитието на обществото. Убеждението му, че големите постижения са резултат от работата на екипи от единомишленици, намира конкретно изражение в проектите, колективните монографии, конференциите и професионалните мрежи, които създава или подкрепя.

Ярък пример за усилията му в обединяване на географската общност е реализирането на академичната монография „География на България“ (2025). Тя се превръща и в своеобразно обобщение на неговото разбиране за географията като общо дело, което свързва различни поколения, научни направления и институции.

Като учредител и член на Контролния съвет на Българската картографска асоциация, член на Съюза на учените в България и на Международната асоциация по ландшафтна екология, както и представител на България в Network for European Mountain Research от 2021 г., той свързва националната географска общност с по-широки европейски и международни научни пространства.

Географията като приключение и откривателство

Най-естественият ключ към личността на Георги Железов остават собствените му думи. За него динамиката на света налага всекидневно търсене и открития, а човекът, избрал научната мисия, е обречен – в най-добрия смисъл – да се учи цял живот. Именно тази нагласа му позволява да преминава свободно между терена и картата, между локалния обект и международния проект, между традиционната физическа география и възможностите на съвременните геоинформационни технологии.

В интервюто за Geograf.bg посланието му към младите географи е да запазят „младостта като еманация на личността и търсещия, откривателски дух“. Тези думи не са абстрактен съвет, а обобщение на собственото му отношение към науката. Той съхранява любопитството и готовността да навлиза в нови теми, да съчетава методи и да търси приложимостта на географското знание.

Научното наследство на проф. д-р Георги Железов е многопластово. Освен с географските си знания проф. Железов се отличаваше и с богатата си обща култура и особено с историческите си познания не само за България, които винаги споделяше с готовност, голямо желание, вещина и ерудиция. Начинът, по който той контактуваше с колегите – добронамерено, без конфликти, с воля да заздрави колективния дух, както и неспирните му и неуморни усилия да съхрани научните направления в департамент География, го правеше достоен ръководител с неувяхващ стремеж и неизчерпаема енергия.

Колегите му ще го помнят като ерудиран учен, уважаван сътрудник и човек, отдаден на науката, образованието и развитието на географската общност. Но наред с официалните длъжности, публикациите и проектите остава и непосредственото човешко присъствие – готовността да споделя идея, да започне ново изследване, да обедини хора около обща цел и да вдъхне увереност, че географията има какво да даде на обществото.

Загубата му оставя незаменима празнина в НИГГГ–БАН и в българската географска общност. Продължението на започнатите от него изследвания, завършването на колективните инициативи и съхраняването на създадените научни партньорства са най-смисленият начин неговото дело да остане живо. Проф. Георги Железов показа със своя път, че науката може да бъде едновременно професионална отговорност, обществена кауза и човешко призвание.

Поклон пред светлата му памет!

Благодарности

Авторите изказват благодарност на колегите, научните партньори и организациите, съхранили документи, фотографии и свидетелства за живота и научната дейност на проф. Георги Железов.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗТОЧНИЦИ

Железов, Г. 2022. Реконструкционни и трансформационни модели и моделиране на системи от влажни зони в крайбрежните региони на България. Дайрект сървисиз, София, 254 с.

*** Българско географско дружество. 2026. In memoriam: Напусна ни проф. д-р Георги Железов. Публикувано на 10.06.2026 г. https://geography.bg/news/item/1456-in-memoriam-prof-georgi-zhelezov

***География на България. 2025. Академична монография. Гл. редактор: Георги Железов.

***НИГГГ–БАН. 2022. Документи по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ от доц. д-р Георги Железов, професионално направление 4.4. Науки за Земята. Архив „Процедури“, 2022.

***НАЦИД. 2026. Регистър за академичния състав в Република България. Запис за Георги Железов Георгиев. https://ras.nacid.bg/dissertation-preview/25500

***Портал Силистра. 2026. Силистренецът Георги Железов с водещо участие в географски двутомник. 13.01.2026 г. https://www.portal-silistra.eu/news/18380

Nedkov, S., G. Zhelezov, N. Ilieva, M. Nikolova, B. Koulov, K. Naydenov, S. Dimitrov (Eds.). 2020. Smart Geography. Key Challenges in Geography. Springer, Cham.

Zhelezov, G. (Ed.). 2011. Sustainable Development in Mountain Regions: Southeastern Europe. Springer, Dordrecht, 291 p.

***Geograf.bg. 2018. Доц. Георги Железов: Географията – това е приключение и откривателство. Видеоинтервю, 03.05.2018 г. https://www.youtube.com/watch?v=16MBSX_rR5Q

SCIENCE AS A VOCATION IN MEMORY OF PROFESSOR GEORGI ZHELEZOV (1975–2026)

Velimira Stoynova, Ivanka Boteva, Tsvetan Kotsev, Marian Varbanbov, Nadezhda Ilieva

Abstract: The article commemorates the life, scientific work and public mission of Professor Georgi Zhelezov Georgiev (1975–2026), a Bulgarian physical geographer and landscape scientist whose research focused on wetlands, spatial modelling, cartography and geoinformation technologies. It outlines the principal stages of his education and academic career and reviews his scientific, project, teaching, expert and organisational activities. Particular attention is paid to his contribution to wetland studies in the Danube and Black Sea coastal regions, to reconstruction and transformation models of natural systems, and to the consolidation and public visibility of the Bulgarian geographical community. Academic

records, publications, interviews and colleagues' accounts portray a scholar for whom geography was a lifelong mission, an adventure and a continuing process of discovery.

Keywords: Georgi Zhelezov, physical geography, landscape ecology, wetlands, spatial modelling, GIS, Bulgarian geography